

## บทที่ 2

### แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับองค์กรของโทรทัศน์แห่งชาติลาว" ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ยังไม่มีใครได้ศึกษามาก่อน ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่นำมาใช้อ้างอิงเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์กรสื่อสารมวลชน
2. ทฤษฎีการบริหารองค์กร
3. ทฤษฎีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม
4. ทฤษฎีสื่อสารมวลชนในระบบสังคมนิยม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของทฤษฎีโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ ขององค์กรสื่อสารมวลชน ทฤษฎีการบริหารองค์กร ทฤษฎีการประเมินผลองค์กร ทฤษฎีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมหรือปัจจัยที่มีผลต่อการปรับองค์กร จะนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ลักษณะโครงสร้างขององค์กรที่ได้รับผลกระทบจากการปรับองค์กรภายใต้ปัจจัยต่าง ๆ ส่วนทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะนำมาแสดงให้เห็นว่า องค์กรสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวก็ได้รับอิทธิพลจากการสถาปนาความสัมพันธ์กับต่างประเทศของรัฐบาลประเทศลาว

#### 2.1 ทฤษฎีโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์กรสื่อสารมวลชน

McQuail (1998) กล่าวว่าโครงสร้างองค์กร (Institutional Structures) มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อการทำงานของตัวองค์กร และยังส่งผลกระทบรวมไปถึงผลผลิตขององค์กรด้วย ในการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กร เราจะไม่พิจารณาเพียงแค่ตัวองค์กรเท่านั้น แต่เราจะต้องมองไปที่ความสัมพันธ์ขององค์กรสื่อกับองค์กรอื่น ๆ และสังคมด้วย

McQuail ยังกล่าวไว้ว่าภายในตัวองค์กรสื่อจะต้องประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบคือ

1. การจัดการองค์กร (Management) งานสื่อมวลชนเป็นงานที่ไม่สามารถทำคนเดียวได้ จะต้องมีผู้ร่วมงานมากมายภายในองค์กร

2. ด้านเทคนิค (Technical) เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตและการกระจายข่าวสารข้อมูล
3. ความเป็นมืออาชีพ (Media Professional) จะต้องมีการฝึกหัดและมีความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน นอกจากนี้จะต้องมีมาตรฐานจรรยาบรรณและกฎเกณฑ์ทางอาชีพด้วย

ในการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปรับองค์กร ของโทรทัศน์แห่งชาติลาว ในครั้งนี้ ทฤษฎี "โครงสร้างหน้าที่ Structural Functionalism" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีที่กล่าวถึงระบบการบริหารงาน มีความเหมาะสมในการจะนำเอามาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยกล่าวคือ ทฤษฎีนี้จะแสดงให้เห็นถึงการรักษาสภาวะสมดุลของตัวระบบ ที่มีโครงสร้างและหน้าที่เป็นองค์ประกอบของตัวระบบ

ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับโครงสร้าง ของสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาว จะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนลาว ที่เป็นสื่อของรัฐบาลก็อยู่ภายใต้ระบบราชการที่ต้องทำงานตามหน้าที่ที่พรรคและรัฐบาลสั่งการตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ทำให้การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนลาวระยะที่ผ่านมา มีลักษณะทำตามคำสั่งงานของผู้บังคับบัญชาซึ่งกำหนดขึ้นในองค์การนี้ จะแสดงการแบ่งระดับของอำนาจลดหลั่นจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งต่ำกว่าจะรับคำสั่งจากผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสูงกว่า อย่างไรก็ตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวจะใช้เฉพาะเมื่อปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ เท่านั้น ถ้านอกเวลาการปฏิบัติงานขององค์การแล้ว บุคคลจะมีอิสระและไม่ต้องปฏิบัติตามสายบังคับบัญชาขององค์การ (แมกซ์ เวเบอร์ อ้างในสิริอร วิชาวุธ, 2544)

หน้าที่ของสื่อมวลชนลาวมีลักษณะเป็นไปตามทฤษฎีสื่อมวลชนแบบโซเวียต ที่กล่าวถึงการบริหารงานองค์กรสื่อเพื่อรับใช้อุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยม และเพื่อควบคุมประชาชน สิริชัย สิริภายะ และ กาญจนา แก้วเทพ (2531) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชนเป็นแนวทางการศึกษาทางหนึ่งที่ใช้ศึกษาสื่อมวลชน ทฤษฎีนี้จัดอยู่ในประเภททฤษฎีทางสังคมวิทยาซึ่งอธิบายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างซ้ำซากและกิจกรรมเหล่านี้ถูกรวบรวมจัดขึ้นในรูปของความเป็นสถาบัน ด้วยเหตุผลในแง่ "ความจำเป็น" ของสังคม

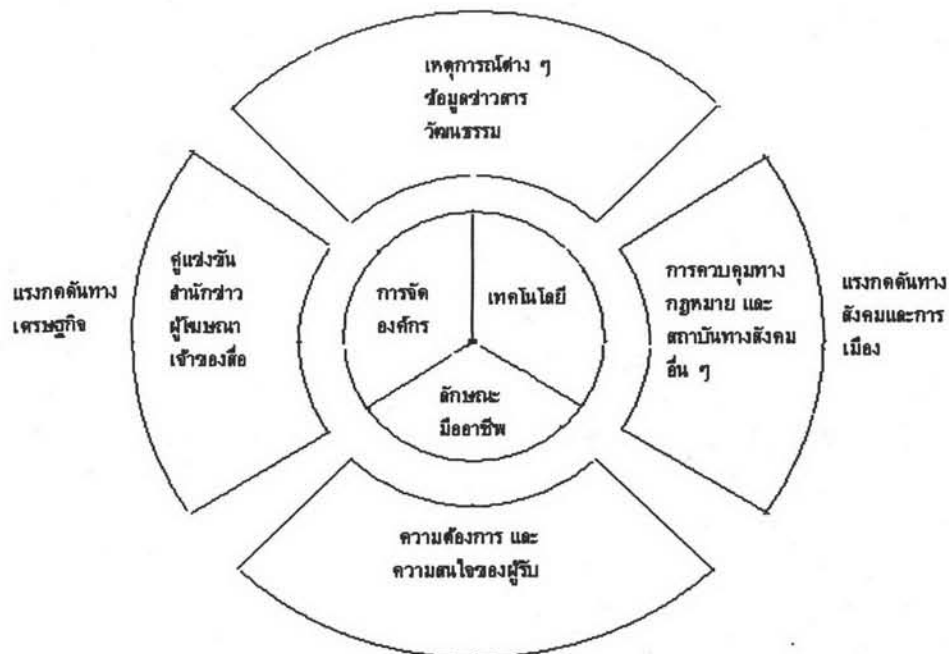
ในส่วนของทฤษฎีสื่อมวลชนแบบโซเวียต เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับระบบการสื่อสารมวลชนของประเทศลาวจะเห็นได้ว่า ตัวองค์กรสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวเองก็มีโครงสร้างในลักษณะที่เป็นการอยู่ภายใต้อำนาจของกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม ซึ่งก็จะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลจากพรรคประชาชนปฏิวัติลาวอีกชั้นหนึ่ง สถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวก่อตั้งขึ้นภายใต้ความ

ต้องการของพรรคและรัฐบาลที่เห็นว่าสื่อโทรทัศน์มีศักยภาพเหนือกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ ในการควบคุมประชาชนและสามารถโฆษณาแนวทางนโยบายต่าง ๆ ของพรรคได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์กรสื่อสารมวลชนของประเทศลาวอยู่ภายใต้ระบบโครงสร้างทางการเมืองของประเทศโดยตรง

แต่อย่างไรก็ตามจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเมือง การตลาดและเศรษฐกิจ ในปัจจุบัน พ.ศ.2548 ทั้งจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ ก็ได้เริ่มส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงขององค์กรสื่อ ดังแสดงในแผนภาพ 2.1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่มีต่อระบบโทรทัศน์แห่งชาติลาว

แผนภาพนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของ McQuail (1994) ที่ได้เสนอแนวคิดว่า องค์กรสื่อมวลชนตกอยู่ท่ามกลางแรงผลักดันทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจขององค์กร

แผนภาพที่ 1 แสดงสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อองค์กรสื่อมวลชน



จากแบบจำลองสถาบันสื่อมวลชนอาจชี้แจงให้เห็นถึงสิ่งสำคัญในความสัมพันธ์เกิดขึ้น 5 อย่าง ซึ่งจำเป็นต้องตรวจสอบเพื่อจะเข้าใจถึงสถานะเงื่อนไขที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมการทำงานขององค์กรและบทบาทของสื่อมวลชน เช่นเดียวกับที่ ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ

(2532) นักวิชาการด้านสื่อสารได้อธิบายถึงแนวคิดทฤษฎีนี้ไว้ใน "ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน" ซึ่งมีดังนี้

1. ความสัมพันธ์กับสังคม
2. ความสัมพันธ์กับลูกค้า เจ้าของและ Suppliers
3. ความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว
4. ความสัมพันธ์ภายในองค์กรระหว่างบทบาทในส่วนต่าง ๆ ในองค์กร
5. ความสัมพันธ์กับผู้รับสาร

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่าองค์กรสื่อมวลชนอยู่ภายใต้แรงกดดันทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของประเทศลาว แรงกดดันทางการเมืองและเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อระบบโทรทัศน์แห่งชาติลาวเป็นอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับองค์กรของสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวนั้น จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดจากทฤษฎีโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์กรสื่อสารมวลชน เพื่อที่จะเข้าใจว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสามารถส่งผลกระทบต่อตัวองค์กรสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวได้

## 2.2 ทฤษฎีการบริหารองค์กร

การบริหารจัดการคือการนำทั้งเอาทรัพยากรบุคคล วัสดุ ทุน เวลาและองค์ประกอบอื่น ๆ มาประสานเข้าด้วยกันให้ขับเคลื่อนสู่วัตถุประสงค์เดียวกันซึ่งถือว่าเป็นเทคนิคในการใช้คน ทรัพยากรและเวลาที่มีอยู่ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้ประสบความสำเร็จ การบริหารจัดการเป็นสิ่งที่มีความคู่กับองค์กรเสมอไป ในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมขององค์การประเภทต่าง ๆ การบริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งและมีอยู่ทั่วไปในทุกประเภทขององค์กร (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543)

สิริอร วิชชาวุธ (2544) กล่าวในทฤษฎีการบริหารองค์กรไว้ดังนี้ ในยุคคลาสสิกได้มีทฤษฎีที่กล่าวถึงการวางโครงสร้างองค์กร เพื่อให้องค์กรได้มีแนวทางมุ่งสู่เป้าหมายโดยยึดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการบริหารและเน้นการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดโดยยึดหลัก 4 ข้อคือ

1. การจัดแบ่งสรรแรงงาน (Division of labor)
2. การกระจายอำนาจและตำแหน่งหน้าที่ (Scalar and function process)
3. โครงสร้างขององค์กรซึ่งประกอบด้วยพนักงานหลักและพนักงานสนับสนุน
4. ขอบข่ายของการควบคุม (Span of control)

สวอนเวเบอร์ (1947) ได้มีความเชื่อการบริหารในระบบบุโรคราซี การบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยหลักกฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นไว้ในองค์กรมาตัดสินปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยยึดว่าสมาชิกในองค์กรจะถูกกำหนดให้มีบทบาทหรือการรวมกลุ่มโดยหลักการและกฎเกณฑ์การบังคับไว้มากกว่า โดยลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล(ลักษณะความคิดเจตคติองค์กร มักยึดถือหลักการที่เป็นระบบ) ซึ่งสามารถพิสูจน์อย่างมีเหตุผลและสามารถทำนายเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามรูปแบบ มากกว่าสิ่งที่ไม่มีหลักเกณฑ์หรือไม่มีเหตุผลจนไม่สามารถทำนายได้ การทำกิจกรรมหน้าที่ต่าง ๆ ขององค์กรจะยึดหลักกฎเกณฑ์ทางการมากกว่าจะยึดเอาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทกันมาเกี่ยวข้องการกระทำใด ๆ ยึดระบบเทคโนโลยีเฉพาะอย่างมากกว่าตามความพอใจของบุคคล

เวเบอร์พยายามสร้างองค์กรในอุดมคติ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีหลักของความเป็นเหตุเป็นผล และยึดความสามารถของผู้ทำงานเป็นสำคัญ ผู้บริหารมีอำนาจชอบด้วยกฎหมายในองค์กรและต้องเป็นคนสั่งการ ส่วนพนักงานจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ จะต้องเข้าใจและเห็นพ้องกับกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ถือปฏิบัติในองค์กร ดังนั้นการรับคนเข้าทำงานจึงมุ่งพิจารณาทางด้านความสามารถทางการงาน การปกครองเน้นการปกป้องไม่ให้มีการไล่สมาชิกในองค์กรออกได้ง่าย ๆ การเลื่อนขั้นเพื่อความก้าวหน้าทางตำแหน่งงานเป็นไปตามอาวุโสและความสำเร็จทางการงานทุกคนในองค์กรต้องทำงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์รับผิดชอบองค์กร

เราจะเห็นได้ว่าองค์กรตามทฤษฎีคลาสสิก เช่นการบริหารงานโดยวิทยาศาสตร์และระบบบุโรคราซี เน้นการจัดระบบการทำงานด้วยหลักเหตุและผล การแบ่งอำนาจและหน้าที่ในการทำงานอย่างเฉพาะเจาะจง รวมถึงการใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการบริหารโดยไม่สนใจในความรู้สึกนึกคิดของพนักงานไม่ว่าจะเป็น Job specification, Job description, Strategic plans, Financial analysis, Operational, Reengineering และอื่น ๆ ผลที่ได้รับคือการแจกจ่ายงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์ปัญหา และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ แต่กระนั้นกระบวนการดำเนินงานยังไม่อาจมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การบริหารองค์กรในยุคคลาสสิกไม่ได้คำนึงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวันว่า ปัญหาเหล่านั้นอาจมีสาเหตุมาจากความเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตจิตใจของพนักงานในองค์กร จึงทำให้องค์กรเพิกเฉยต่อความแตกต่างกันของบุคลิกภาพของบุคคลแต่ละคน ความแตกต่างกันทางบุคลิกภาพระหว่างบุคคลกับองค์กรรวมทั้งความขัดแย้งระหว่างตัวบุคคลแม้กระทั่งกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ และการรวมกลุ่มที่ไม่เป็นทางการของพนักงาน องค์กรยุคคลาสสิกจึงมีแต่โครงสร้างขอบเขตที่เป็นทางการขององค์กรและไม่มีพฤติกรรมเป็นปัจเจกสำคัญรวมอยู่ด้วยนั่นเอง

ส่วนตามทฤษฎีองค์การแบบทันสมัยนั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดองค์การออกมาเฉพาะเจาะจง ผู้ศึกษามักหยิบยกสิ่งที่เขาสนใจมาเสนอวิเคราะห์ โดยการศึกษาส่วนประกอบและการปฏิสัมพันธ์ของส่วนประกอบเหล่านี้และศึกษากระบวนการในระบบและจุดมุ่งหมายของระบบ จุดมุ่งหมายขององค์การมี 3 ประการคือ ความก้าวหน้า (growth) ความมั่นคง (stability) และการมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) ส่วนประกอบที่องค์การควรเอาใจใส่มากที่สุดคือ มนุษย์ ทฤษฎีองค์การแบบใหม่จึงได้หันมาศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเอกบุคคลกับส่วนประกอบอื่น ๆ ในองค์การเพื่อวิเคราะห์ วิจัยส่วนที่เหมาะสมช่วยให้้องค์กรมีประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมได้มากที่สุด และเป็นผลย้อนกลับให้สมาชิกภายในองค์การได้รับความพอใจและได้สนองความต้องการของเขาอย่างเต็มขั้นและมีการพัฒนาด้านจิตใจอย่างสมบูรณ์

ทฤษฎีการบริหารของลิเคิร์ตส (Likerts, 1940) ได้มีการแบ่งการบริหารออกเป็น 4 ระบบที่แตกต่างกันคือระบบที่ 1 ผู้บริหารไม่ให้ความไว้วางใจในความสามารถของพนักงานและการตัดสินใจต่อปัญหาต่าง ๆ ขึ้นกับผู้บริหารเพียงคนเดียว ระบบที่ 2 ผู้บริหารให้ความเชื่อมั่นต่อพนักงานมากขึ้นแต่ความสัมพันธ์เป็นแบบเจ้านายกับคนใช้ การบริหารในระบบที่ 3 การบริหารเริ่มให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแต่ยังไม่ให้ความไว้วางใจ หรือความเชื่อมั่นในความสามารถของพนักงานอย่างเต็มที่ ส่วนการบริหารระบบที่ 4 ผู้บริหารไว้วางใจและให้ความเชื่อมั่นแก่ลูกน้องอย่างสมบูรณ์เต็มที่ มีการดำเนินการตัดสินใจในปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์การได้ทุกระดับ การสื่อสารเป็นแบบสองทางและมีการสื่อสารกับแผนกต่าง ๆ พนักงานมีส่วนร่วมในการทำงาน

สรุปแล้วทฤษฎีองค์การในยุคคลาสสิกใช้วิธีการกำหนดการแบ่งงานเฉพาะด้านสร้างระบบควบคุมโดยกฎเกณฑ์และกระบวนการ เนื่องจากเชื่อว่าคนงานระดับต่ำไม่สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ด้วยตนเอง ฉะนั้นต้องมีกฎเกณฑ์ข้อแนะนำการทำงานและการดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิด ส่วนทฤษฎีองค์การแบบทันสมัยมุ่งศึกษาองค์การอย่างเป็นระบบ มีการศึกษาองค์ประกอบขององค์การ ซึ่งแยกสาขาไปมากมายตามแต่ผู้ศึกษาจะสนใจ สิ่งที่สำคัญคือ การจัดองค์การด้วยระบบทฤษฎีนี้มักนำผลการวิจัยมาใช้ ดังนั้นการศึกษาองค์การในช่วงระยะหลังมักเป็นการวิจัยตามแนวส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อผลงานในองค์การนั่นเอง

องค์การหมายถึงหน่วยงานซึ่งมีกิจการและการบริหารเป็นของตนเอง โดยเป็นการรวมกลุ่มของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่จะเข้ามาร่วมทำงานในลักษณะกลุ่มเพื่อให้สามารถทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่สูงขึ้นและยากขึ้น เพื่อให้ได้ผลผลิตออกมาตอบสนองความต้องการได้มากขึ้น



องค์กรเป็นเครื่องมือที่สำคัญของมนุษย์ เป็นสื่อกลางที่จะช่วยให้มนุษย์ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีความรู้จำกัดแตกต่างกันไปให้ได้มีโอกาสเข้ามารวมกัน เพื่อเพิ่มกำลังความสามารถในการทำงานที่ยากและใหญ่ขึ้นให้สำเร็จได้อย่างรวดเร็วทันเวลา (องค์กรในระบบทุนนิยม)

การจัดการภายในสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวมีรูปแบบที่อาศัยหลักการบริหารองค์กรกรทำงานต้องมีกฎระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนตามกฎระเบียบของทางภาครัฐกำหนดมาเหมือนกับองค์กรราชการอื่น ๆ ซึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ได้อาแนวความคิดหลักการบริหารองค์กร ของ Henry Fayol (อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงษ์, 2535) มาใช้ในการอธิบายหลักการบริหารงานของสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวได้ดังนี้

องค์กรควรมีหน้าที่ทางการจัดการ 5 ประการ คือ (POCCC)

1. Planning - การวางแผน
2. Organizing - การจัดองค์การ
3. Commanding - การบังคับบัญชางาน
4. Coordinating - การประสานงาน
5. Controlling - การควบคุม

จากหลักการต่าง ๆ ที่ ฟาโยล์ เสนอนี้ เมื่อมองในแง่ของนักทฤษฎีองค์กรแล้วก็จะเห็นได้ว่า ผลงานของ ฟาโยล์นั้นส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับทั้งในแง่โครงสร้างองค์กรและในแง่ของการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร ในแง่โครงสร้างจะเห็นว่าฟาโยล์มีแนวโน้มเอียงมาในเรื่องของการรวมอำนาจและการจัดโครงสร้างองค์กร ที่เน้นการแบ่งหน้าที่ตามความชำนาญงานเฉพาะด้าน สำหรับในแง่ของการปฏิบัติงานได้เน้นให้ทำการประสานวัตถุประสงค์ของพนักงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ฟาโยล์เน้นใช้วิธีการการทำงาน โทษ การสั่งการ และควบคุมอย่างต่อเนื่องและการให้ผลประโยชน์ส่วนตัวของพนักงาน เป็นรองผลประโยชน์ขององค์กร

ในการการจ้ดองค์การควรปฏิบัติตามหลักการสำคัญ 3 ข้อดังนี้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2535)

1. หลักของความเป็นเอกภาพของการบัญชา (Unity of command) คือการทำงานใด ๆ ของคนงานต้องได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสน ในคำสั่งด้วยการปฏิบัติตามหลักข้อนี้ ย่อมจะช่วยให้สามารถจัดหาสาเหตุแห่งการเกิดข้อขัดแย้งระหว่างแผนงานและระหว่างบุคคลในองค์กรให้หมดไปได้

2. หลักของการอ้างไว้ซึ่งสายงาน สายงานนี้คือการบังคับบัญชาจากระดับสูงมายังระดับต่ำด้วยสาเหตุการบังคับบัญชาดังกล่าวจะอำนวยความสะดวกให้แก่การบัญชาไปตามหลักของการมีผู้บังคับบัญชาคนเดียวและช่วยให้เกิดระเบียบในการส่งทอดข่าวสารข้อมูลระหว่างกันอีกด้วย แต่ถ้าหากสายการบังคับบัญชายาวห่างออกไปหรือสลับซับซ้อนแล้ว การบังคับบัญชาให้ไปตามสายงานก็ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการติดต่อ เช่น ถ้าจะต้องติดต่อกับคนตำแหน่งเท่ากันแต่อยู่คนละสายงานกันก็ควรที่จะสามารถติดต่อกันได้โดยระหว่างการทำงาน เช่น ได้รับการจัดให้ทำงานอยู่ในแผนกเดียวกันไว้ก่อน ไม่ใช่ว่าจะต้องติดต่อจะต้องย้อนกลับไปหาผู้บังคับบัญชาในระดับสูงตามสายงานก่อน

3. หลักของการมีความระเบียบเรียบร้อย (Order) Fayol ถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าสิ่งของหรือคนต่างต้องมีระเบียบวินัยและรู้ว่าตนอยู่ในที่ใด ตำแหน่งใด ต้องทำอะไรต่อส่วนรวม ในการจัดองค์กรนั้นผู้บริหารต้องกำหนดลักษณะขอบเขตของงานให้ถูกต้องแจ่มชัดพร้อมทั้งระบุให้เห็นสัมพันธ์ต่องานอื่นอย่างไร ความสัมพันธ์ระหว่างกันเหล่านี้เองที่ปรากฏเป็นผังการจัดองค์กรเพื่อการเตรียมคนงานให้ทำงานร่วมกันอย่างมีระเบียบ

## 2.3 ทฤษฎีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม

1. สภาพแวดล้อมขององค์กร (Organizational Environment) หมายถึง แรงผลักดันต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานขององค์กร (Bovee, et al, 1993) สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อองค์กร เพราะว่าองค์กรคือมวลชนนั้นย่อมที่จะอยู่ภายใต้แรงกดดันที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมอย่างสภาพสังคม การเมืองแลเศรษฐกิจ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สภาพแวดล้อมเป็นเหตุผลที่ทำให้องค์กรต้องมีการปรับองค์กร ซึ่งก็เป็นไปตามทฤษฎีการปรับตัว (Adaptation) ของสรรพชีวิต ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับลักษณะบางประการให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ เพื่อที่จะได้สามารถอยู่รอด เช่นเดียวกับในกรณีของสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวที่ต้องปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะได้สามารถดำรงรักษาองค์กรให้อยู่รอดและรักษาประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพราะว่าการบริหารจัดการในยุคโลกาภิวัตน์เป็นการจัดการที่ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมของการแข่งขันอย่างรุนแรง การเปลี่ยนแปลงด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ทั้งกายภาพและชีวภาพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านทัศนคติและพฤติกรรมกรบริโภคของลูกค้ำ และการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์และวิถีการดำรงอยู่ของสังคม ซึ่งต้องสภาวะแวดล้อมที่สะอาด ปราศจากมลภาวะและน่าอยู่มากขึ้น นักการจัดการในยุคสมัยโลกาภิวัตน์ จึงต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่



เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างกลมกลืน โดยพยายามเน้นเรื่องของการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบายและกลยุทธ์ ให้กับองค์กรเพื่อให้สามารถดำเนินงานด้วยความได้เปรียบทางการแข่งขัน

2. ในกรณีของสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมีผลกระทบโดยตรงที่ก่อให้เกิดการปรับองค์กรของสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาว ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ประกอบด้วย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคลากร ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาวะการแข่งขัน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มทิศทางของสภาพสังคมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทางการเมืองของโลก

3. ปัจจัยต่าง ๆ ที่มากระทบต่อองค์กรที่คาดว่าจะกระทบต่อสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวมีดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาว

ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อองค์กร	
1. การเปลี่ยนแปลงในตัวบุคลากรขององค์กรเอง (Nature of the workforce)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น</li> <li>- มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น</li> <li>- ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ</li> </ul>
2. เทคโนโลยี (Technology)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- เทคโนโลยีในการผลิตใหม่ ๆ</li> <li>- เทคโนโลยีในการส่งสัญญาณภาพมาจากต่างประเทศ</li> </ul>
3. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factors)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี</li> <li>- การเปิดเขตการค้าเสรีไทย ลาว</li> </ul>
4. สภาวะการแข่งขัน (Competition)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- คู่แข่งภาคเอกชน และ ต่างประเทศ</li> </ul>
5. แนวโน้มทางสังคม (Social trends)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- การเกิดกระแสนิยมรายการจากต่างประเทศ</li> </ul>
6. นโยบายการเมืองของโลก (World politics)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- การเปิดประเทศแบบไร้พรมแดนทางการค้า เศรษฐกิจ และ การเมือง</li> <li>- การสร้างความร่วมมือในภูมิภาค</li> </ul>

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวซึ่งเป็นสื่อของรัฐที่กำลังอยู่ในช่วงของการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องท่ามกลางระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี และการลดการควบคุมทาง

การเมือง รวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ล้วนมีผลกระทบต่อ การดำเนินงานเป็นอย่างมากด้วย ทฤษฎีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมอันเนื่องมาจากปัจจัย ต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกจึงหน้าจะเป็นกรอบแนวคิดในการหาคำตอบของ การปรับองค์กร

## 2.4 ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนในระบบสังคมนิยม

การนำเอาทฤษฎีนี้มาใช้ก็เพราะว่า ผู้วิจัยทำงานในองค์กรสื่อมวลชนในระบบสังคมนิยม เพื่อแสดงให้เห็นความเหมือนและแตกต่างระหว่าง ทฤษฎีสื่อมวลชนในระบบทุนนิยมและสังคมนิยม ซึ่งทฤษฎีการสื่อสารมวลชนที่ใช้ในระบบสังคมนิยมนั้นเอามาจากทฤษฎีของ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) วลาดีเมียร์ อิลยิช เลนิน (Vladimir Ilyich Lenin) แล้วแต่ละประเทศมาปรับให้เข้ากับ สภาพความเป็นจริงของประเทศตนแต่ก็มีหลักการรวมคือ สื่อมวลชนของพรรคคอมมิวนิสต์นั้น มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเข้าร่วมคุ้มครองระบบการเมืองของประเทศ ประกอบไปด้วยระบบ พรรคที่ควบคุมอำนาจ ระบบรัฐ บรรดาองค์กรต่าง ๆ ทั้งการเมืองและสังคม องค์กรสื่อมวลชนเป็น เครื่องมือที่สำคัญของพรรคและรัฐบาล ในการโฆษณาแนวทางนโยบายของพรรคซึ่งสามารถ สร้างความเป็นเอกภาพภายในพรรค สื่อเป็นสะพานเชื่อมระหว่างพรรคกับประชาชน นอกจากนี้ สื่อมวลชนยังเป็นผู้คอยตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล สื่อเป็นของประชาชนต่อสู้เพื่อ ผลประโยชน์ของประชาชน ในสภาพความเป็นจริงของลาวแล้วระบบการเมืองอยู่ภายใต้การนำพา ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว พรรคเป็นตัวแทนให้แก่ชนชั้นขบวนการผู้ใช้แรงงานและต่อสู้เพื่อ ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน ลักษณะดังกล่าวได้เป็นกฎระเบียบรวบรวมในทางการปฏิบัติใน ทั่วสังคมน โดยจะออกมาในรูปแบบของ กฎหมาย การจัดตั้งรัฐบาล ระบบการทำงาน ฯลฯ สื่อมวลชนเป็นภาคส่วนหนึ่งของสังคมถูกกำหนดขึ้นมา โดยความต้องการภาวะวิสัยของสังคมใน การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการพัฒนาของเทคโนโลยีและการพัฒนาทางด้านการผลิตวัสดุ อุปกรณ์ ในแต่ละยุคแต่ละสมัยและแต่ละประเทศที่ไม่เหมือนกัน (ตะงอกเติน, 2544)

สื่อมวลชนลาวมีหน้าที่ในการโฆษณาแนวทางนโยบายของพรรค เป็นแหล่งสนองข้อมูล ข่าวสารและความบันเทิงแก่ประชาชน มีความรับผิดชอบต่อสังคม สถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวก็ เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องทำหน้าที่ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของสื่อมวลชนแบบทฤษฎีสังคมนิยมเบ็ดเสร็จแบบโซเวียตนั้นคือเพื่อ ช่วยสร้างความสำเร็จและความยั่งยืนของระบบการปกครองสังคมนิยม สืบต่ออำนาจเผด็จการ

ของพรรคผู้มีสิทธิในการใช้สื่อจะมีเพียงแต่สมาชิกพรรค ที่มีความซื่อตรงจงรักและยึดมั่นในคำสอนของพรรค วิธีการควบคุมสื่อมวลชนจะใช้การกำหนดข้อห้าม ห้ามในการวิพากษ์วิจารณ์จุดมุ่งหมายของพรรค ยึดเอาสื่อมวลชนเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ ต้องทำการควบคุมอย่างใกล้ชิดและดำรงอยู่ในฐานะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของพรรค

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบระบบวิทยุโทรทัศน์และลักษณะรายการระหว่างสหภาพโซเวียตและสปป.ลาว

ประเด็น ประเทศ	ระบบวิทยุโทรทัศน์	ลักษณะรายการโทรทัศน์
1.สหภาพโซเวียต	ระบบวิทยุโทรทัศน์โดยมากเป็นของรัฐบาล	ช่วงแรกเน้นนำเสนอรายการที่เป็นโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องลัทธิคอมมิวนิสต์ปัจจุบันเน้นนำเสนอในแนวทางการตลาดมากขึ้นปัจจุบันที่ มอสกโ มีอยู่ 3 ช่องประกอบไปด้วย <ul style="list-style-type: none"> <li>- ช่อง 1 เน้นนำเสนอข่าวสาร</li> <li>- ช่อง 2 เน้นนำเสนอเรื่องบันเทิง</li> <li>- ช่อง 3 เน้นนำเสนอเรื่องบุคคลสำคัญของชาติ</li> </ul>
2.สปป.ลาว	เป็นของรัฐบาลทั้งหมดโดยมีกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมเป็นผู้กำกับดูแล	ส่วนใหญ่เป็นรายการที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาประเทศชาติ และนำเสนอแนวทางการดำเนินงานของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ปัจจุบันมี 3 ช่องคือ <ul style="list-style-type: none"> <li>- ช่อง 1 เน้นเรื่องการเมืองสังคม เศรษฐกิจและการศึกษา</li> <li>- ช่อง 3 เน้นเรื่องความบันเทิง</li> <li>- ช่อง 5 เน้นเรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับต่างประเทศ</li> </ul>

จากตารางแสดงการเปรียบเทียบระบบวิทยุโทรทัศน์ระหว่างสหภาพโซเวียตกับ สปป.ลาว จะเห็นได้ว่ามีความเหมือนและแตกต่างกันดังนี้

ด้านที่เหมือนกัน ระบบวิทยุโทรทัศน์โซเวียตและลาวมีอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของทางพรรคและรัฐบาลมีหน้าที่โฆษณาแนวทางและนโยบายของพรรคแผนพัฒนาชาติของรัฐ เงินที่สนับสนุนการดำเนินงานก็มาจากรัฐบาล ซึ่งจะเตรียมสนองและจัดงบประมาณให้ในแต่ละปี โซเวียตจะมีคณะกรรมการรัฐ (Gosteleradio) จะควบคุมดูแลทั้งหมด สถานีในแต่ละรัฐจะมีกรรมการรัฐควบคุม อำนาจสูงสุดอยู่กับคณะกรรมการรัฐประธานและกรรมการต่าง ๆ จะถูกแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีโซเวียต และมักจะไม่มีการปรึกษาหารือหรือความรู้ความเข้าใจด้านการสื่อสารมวลชน แต่ละสถานีจะต้องเป็นของรัฐบาลโดยมีกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมและกรมสื่อสารมวลชนเป็นฝ่ายกำกับดูแลโดยตรง เกี่ยวกับโครงสร้างและและการตัดสินใจ คณะกรรมการของรัฐได้จัดโครงสร้างการบริหารออกเป็น 4 ส่วน คือ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อต่างประเทศและฝ่ายเทคนิค โดยจะมีหัวหน้าและรองหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ เป็นสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์และบุคคลเหล่านี้มักจะไม่มีความรู้ด้านการสื่อสารมวลชนแต่ก็ได้รับตำแหน่งนี้ขึ้นมา จะมีการประชุมกันค่อนข้างบ่อยในแต่ละส่วนเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับกลยุทธ์เนื้อหารายการ หัวหน้ารายการจะมีการประชุมในระดับรัฐบาลเป็นครั้ง ๆ เพื่อออกนโยบาย การตัดสินใจจะทำให้วันเดียวเพราะอำนาจการตัดสินใจสูงสุดอยู่ที่ผู้บริหารพรรคฯ การตัดสินใจนี้ยังคงอยู่กับคนที่ไว้ใจของพรรคเท่านั้น

มาถึงยุคกอร์บาชอฟได้มีนโยบายกลาสนอส ซึ่งจะมอบอำนาจให้นักข่าวและบรรณาธิการในการทำงานให้มีอิสระเพื่อที่จะให้เกิดความรวดเร็วในการทำงานแล้วก็ตาม การรายงานข่าวเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบิลระเบิดนั้น แต่การรายงานข่าวเป็นไปอย่างช้าปิดบัง ทำให้เกิดการวิจารณ์อย่างมากจากผู้นำระดับสูงและข้าราชการว่า สื่อโซเวียตทั้งช้าและไม่มีข้อมูลข่าวที่เพียงพอเมื่อเทียบกับสื่อตะวันตก แน่แน่นอนว่านโยบายกลาสนอสที่จะทำให้สื่อโทรทัศน์นำไปสู่การเป็นสื่อหลักอย่างแท้จริง ซึ่งเคยละเลยมาก่อน แผนกข่าวเป็นแผนกที่ใกล้ชิดและอยู่ใต้อิทธิพลการเมืองมากที่สุดแต่ก็มีอิสระมากขึ้นในยุคของกอร์บาชอฟเพราะนโยบายกลาสนอสและการเน้นความทันต่อเวลาทันต่อเหตุการณ์ของข่าวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะมีการประชุมบรรณาธิการทุก ๆ วัน รวมไปถึงการประชุมกลั่นกรองเนื้อหาของข่าว ตัวแทนของรัฐจะเตรียมเนื้อหาข่าวมหาศาลสำหรับการออกอากาศแต่ที่ว่ามักจะเสริมแต่งให้ดีต่อรัฐ สถานีข่าวเล็ก ๆ ในแต่ละรัฐหรือชนบทจะไว้วางใจผู้รายงานข่าวท้องถิ่นของตน ตั้งแต่มีการรายงานข่าวในแต่ละวันเกี่ยวกับเมืองต่าง ๆ มากขึ้นบ่อยครั้งบรรณาธิการไม่สามารถรอให้ภาครัฐมาตัดสินใจอะไรได้ทัน ทำให้บางครั้งภาครัฐก็มีการดักเตือนหรือสั่งให้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาข่าวบ้าง บรรณาธิการเป็นผู้รับความเสี่ยงและรับแรงกดดันจากพรรคอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้โดยเฉพาะหัวข้อที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน บรรณาธิการก็เลยกลั่นกรองเนื้อหาข่าวด้วยตัวเองก่อนเพื่อไม่ให้ระคายใจใคร แต่อย่างไรก็ตามพวกนักข่าวก็ยังไม่มีการประท้วงเรียกร้องอย่างไรพวกนักข่าวจะหลอกตัวเองว่าตนเองร่วมมือ

ทำงานกับรัฐ (ไปวัน ๆ) สมาคมนักข่าวมีบทบาทที่สำคัญเช่น ในกรณีของเรย์โนพาซิลนาช่วยพรรคคอมมิวนิสต์ในการปฏิรูปวงการข่าว ส่วนระบบการควบคุมตนเองของนักข่าว เช่น นักข่าวของสำนักบรรณาธิการจะเป็นสมาชิกสมาคม เพื่อคุ้มครองตนเองและสำนักบรรณาธิการจะจ้างนักข่าวที่เป็นสมาชิกพรรคเท่านั้นแต่อย่างไรก็ตามนักข่าวก็ได้จัดองค์กรวิชาชีพอิสระของตนในปี 1990-1991 เพื่อตีพิมพ์วารสารรายสัปดาห์เช่น Golos ซึ่งเปิดเผยเรื่องทุจริตของรัฐบาลที่ควบคุมสื่ออยู่ โดยเฉพาะกลุ่มกรรมการรัฐ

ด้านที่แตกต่างกัน สื่อวิทยุหรือโทรทัศน์ของลาวจะมีการบริหารและดำเนินงานโดยมีการแต่งตั้งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการเป็นผู้ควบคุมและดำเนินงานของสถานี ส่วนทางกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมจะเป็นฝ่ายรับแนวทางนโยบายจากรัฐแล้วมอบให้ทางสื่อมวลชนเป็นฝ่ายปฏิบัติ ระบบสื่อมวลชนลาวอนุญาตให้มีการโฆษณาสินค้าเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐลงและปล่อยให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการผลิตและดำเนินรายการมากขึ้น ระบบสื่อมวลชนลาวไม่มีคณะกรรมการรัฐที่จะควบคุมการทำงานของสื่อ มีแต่กองบรรณาธิการข่าวของสถานีหรือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ตรวจสอบด้านเนื้อหาแล้วก็ตีพิมพ์หรือตัดต่อออกอากาศ ถึงแม้ว่าสื่อมวลชนลาวจะไม่มีคณะกรรมการรัฐมาควบคุมการดำเนินงานของสื่อ แต่ก็อยู่ในกรอบที่รัฐกำหนดในการนำเสนอข่าวหรือรายการต่าง ๆ เนื่องจากองค์กรสื่อยังเป็นสื่อของรัฐอยู่เหมือนเดิม โครงสร้างการบริหารงานของสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาว จะเริ่มจากระดับผู้บริหารชั้นสูงคือผู้อำนวยการจนถึงคณะแต่ละแผนกแล้วยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ปัจจุบันระบบสื่อมวลชนลาวมีแนวโน้มที่จะทำรายได้มากขึ้น

## 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา "เรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับองค์กรของสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาว" ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางดังนี้

1. วิทยานิพนธ์ของ ทองปาน สมพะวง (2543) เรื่องการศึกษาพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ.1950-1997
2. วิทยานิพนธ์ของ จิรันดา กฤษเจริญ (2544) เรื่อง อุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ
3. วิทยานิพนธ์ของ กลอยกมล ขวัญเยื้องพันธ์ุ (2546) เรื่อง วัฒนธรรมองค์กรและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง11.

4. วิทยานิพนธ์ของ รัฐติพงษ์ ชูนาค (2545) เรื่องพัฒนาการของการจัดผังรายการของ สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท

ทองปาน สมพะวง (2543) วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 1950-1997 ผลการวิจัยพบว่า ระบบการสื่อสารมวลชนลาวกำเนิดเกิดขึ้นจากความเรียกร้องต้องการของผู้นำทางการเมืองในแต่ละยุคสมัย โดยมีการพัฒนาดังนี้

**ยุคที่หนึ่ง** ระบบสื่อสารมวลชนลาวมีรูปแบบเป็น 2 ระบบในประเทศเดียวกัน คือ ฝ่ายราชอาณาจักรลาว (เวียงจันทน์) มีหนังสือพิมพ์ 13 ฉบับ วิทยุกระจายเสียง 8 แห่งและโรงภาพยนตร์ 15 แห่ง ส่วนฝ่ายประเทศลาว (ฝ่ายการปฏิวัติ) มีหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ วิทยุกระจายเสียง 2 แห่ง

**ยุคที่สอง** (คือยุคที่ลาวประกาศเอกราชเป็นประเทศ สปป.ลาว) ระบบสื่อสารมวลชนลาวมีระบบเดียว เป็นระบบสื่อสารมวลชนของรัฐ เพื่อทำหน้าที่สนองต่ออุดมการณ์ของรัฐในการสร้างประเทศขึ้นมาใหม่ มีหนังสือพิมพ์ 8 ฉบับ วิทยุกระจายเสียง 6 แห่ง โรงภาพยนตร์ 6 แห่ง และวิทยุโทรทัศน์ 1 แห่ง

**ยุคที่สาม** (เป็นยุคแห่งการพัฒนาประเทศชาติ) ระบบสื่อสารมวลชนลาวควบคุมโดยรัฐ มีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีหนังสือพิมพ์ 11 ฉบับ วารสาร 27 ฉบับ วิทยุกระจายเสียง 15 แห่ง และวิทยุโทรทัศน์ 17 แห่ง ลักษณะความสัมพันธ์ของระบบสื่อสารมวลชนลาวเป็นการรวมตัวอย่างเหนียวแน่น สื่อแต่ละประเภทต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระบบสื่อสารมวลชน คือ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี โดยมีปัจจัยทางการเมืองเป็นตัวกำหนดให้สื่อมวลชนมีการเปลี่ยนแปลงตลอดมา แนวโน้มของระบบสื่อสารมวลชนลาวในอนาคตจะพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี และอิทธิพลของบรรษัทข้ามชาติจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่ง เนื้อหาจะมีความหลากหลาย สนองต่อความต้องการของมวลชนอย่างรวดเร็วกว่าเดิม

จิรันดา กฤษเจริญ (2544) วิทยานิพนธ์ เรื่องอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐโดยด้วยการสังเกตและวิเคราะห์เนื้อหารายการบางส่วน บนแนวคิดเรื่องอุดมการณ์



ของระบบราชการในอุดมคติ จรรยาบรรณข้าราชการ แนวคิดการประชาสัมพันธ์ และแนวคิดความรับผิดชอบทางสังคมของสื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่าอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐหรือ สทท.11 ในส่วนของการสังเกตการณ์จากการปฏิบัติงาน พบว่า จะใช้อุดมการณ์ข้าราชการเป็นหลักและในส่วนของการศึกษาเนื้อหารายการพบว่า มีอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ผสมกับอุดมการณ์สื่อมวลชน บุคลากรของ สทท.11 มีจิตสำนึกในอุดมการณ์วิชาชีพด้านราชการและการประชาสัมพันธ์ มากกว่าอุดมการณ์สื่อมวลชน ซึ่งเป็นไปตามลักษณะองค์กรของ สทท.11 ที่เป็นสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ของรัฐ ซึ่งจากกรณีงานวิจัยเรื่องนี้เห็นได้ว่า องค์กรสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวก็มีลักษณะคล้าย ๆ กันคือบุคลากรในองค์กรก็ต้องปฏิบัติตามภารกิจหลักขององค์กรที่อยู่ภายใต้อุดมการณ์ภาครัฐหรือประชาสัมพันธ์ภารกิจของรัฐนั่นเอง

กลอยกมล ขวัญเยื้องพันธุ์ (2546) วิทยานิพนธ์เรื่อง วัฒนธรรมองค์กรและการปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 จากการศึกษางานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ของผู้วิจัยพบว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นสถานีของรัฐที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่สังคมและให้บริการประชาสัมพันธ์แก่สังคม มีลักษณะคล้ายกับสถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาวก็เป็นสถานีของรัฐเช่นกัน โดยเฉพาะสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11 มีวัฒนธรรมองค์กรราชการ

ผลการวิจัยยังทำให้เข้าใจถึง วัฒนธรรมองค์กร ที่จะแปรเปลี่ยนตามปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก วัฒนธรรมองค์กร มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมย่อยอาทิ เช่น รูปแบบการทำงาน การแสดงออกในที่ประชุม โดยวัฒนธรรมย่อยอยู่ 3 ส่วนด้วยกันคือ

- 1 วัฒนธรรมองค์กรราชการ
- 2 วัฒนธรรมองค์กรสื่อสารมวลชน
- 3 วัฒนธรรมองค์กรการเมืองเพราะว่าเป็นสื่อของรัฐต้องทำหน้าที่การเมือง

ผลการวิจัยพบว่า องค์กรสื่อของรัฐนั้นจะมีวัฒนธรรมราชการที่โดดเด่นกว่าวัฒนธรรมสื่อมวลชน ซึ่งองค์กรจะตกอยู่ภายใต้วัฒนธรรมการเมืองที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งเป็นตัวกำหนดทิศทาง นโยบายและการปรับตัวขององค์กรในระดับมหภาค

รัฐติพงษ์ ชูนาค (2545) วิทยานิพนธ์เรื่อง พัฒนาการของการจัดผังรายการของสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ซึ่งทำให้พบว่า ผังรายการสามารถสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสถานีโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี เพราะผังรายการเกิดจากการใช้กลยุทธ์แข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่อง

อื่น ๆ ซึ่งรวมถึงเกิดจากการปรับโครงสร้างองค์กรจนกระทบต่อการจัดผังรายการ โดยสรุปกล่าวคือ ผังรายการจะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายผู้บริหาร ตัวเลขวัดระดับความนิยมของผู้ชม อิทธิพลและแรงกดดันทางการเมืองและเศรษฐกิจ